

Vastaus kirjalliseen kysymykseen voimakkaasti kasvavasta halpatuotteiden verkkokaupasta ja sen haitallisista seurauksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Kimmo Kiljusen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 482/2024 vp:

Aikooko ministeri ryhtyä toimiin Suomeen eri puolilta maailmalta tulevan ei-kestävän kulutuksen halpatuotevirran rajoittamiseksi,

mitä toimia ministeri pitää tärkeimpinä halpatuotteiden kuluttajaturvallisuuden parantamiseksi ja niiden ympäristölle aiheutuvan kuormituksen vähentämiseksi ja

mitä toimia ministeri pitää kiireellisimpinä reilun yritystoiminnan periaatteiden ja kotimaisten markkinoiden suojelemiseksi ulkomaiselta halpatuonnilta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymyksessä esitetyt ongelmat koskettavat koko Euroopan unionia ja näin myös Suomea. Suomi on osa EU:n sisämarkkinoita, joilla tavarat voivat liikkua vapaasti. Ratkaisut ongelmiin ovat nekin unionin yhteisiä, ja Suomi onkin johdonmukaisesti kannattanut yhteisiä sääntelyratkaisuja tuoteturvallisuutta ja verkkoalustojen vastuuta koskeviin kysymyksiin. Kokonaisuuden kannalta keskeinen lainsäädäntö jakaantuu usealle eri hallinnonalalle.

EU:ssa on puututtu viime vuosina usein eri sääntelytoimin verkkokauppaan liittyviin huoliin ja sääntelyä on kehitetty vaiheittain. Markkinavalvontasääntelyä on yhdenmukaistettu ja ajantasaisesti erityisesti EU:n markkinavalvonta-asetuksella, jota alettiin soveltaa kesällä 2021. EU:n yleistä tuoteturvallisuusasetusta puolestaan on sovellettu kaksi kuukautta, ja hallitus on vuoden alussa antanut eduskunnalle esityksen asetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Siinä hallitus esimerkiksi esittää markkinavalvontaviranomaiselle valtuuksia kohdistaa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin määräyksiä ja määrätä niille seuraamusmaksuja silloin, kun ne eivät noudata yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisia velvollisuuksiaan.

Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella täydennetään ja täsmennetään myös EU:n digipalvelusäädöstä, jossa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien huolellisuusvelvollisuuksista ja jota on sovellettu noin vuosi. Asetus kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan päävastuulle. Asetuksessa tarkoitettuja erittäin suuria verkkoalustoja ovat esimerkiksi Temu, Shein,

AliExpress ja Amazon Store. Komissiolla on sekä yksinomaista että jäsenvaltioihin nähden ensisijaista toimivaltaa valvoa näitä toimijoita. Komissio on jo esimerkiksi aloittanut virallisen menettelyn arvioidakseen, onko Temu mahdollisesti rikkonut digipalvelusäädöstä.

Tuoteturvallisuuden ja verkkoalustakysymysten ohella EU:ssa on meneillään vihreän kehityksen ohjelma, jonka puitteissa on kehitetty kestävyys- ja kiertotaloussäätelyä, jolla EU:n markkinoilla olevista tavaroista tehdään ympäristöystävällisempiä koko niiden elinkaaren ajan ja lisätään kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia vihreässä siirtymässä. Esimerkkinä voidaan mainita EU:n ekosuunnitteluasetus, jonka kansallinen täytäntöönpano on käynnissä työ- ja elinkeinoministeriössä. Asiaan liittyy myös tavaroiden korjaamista edistävistä yhteisistä säännöistä annettu direktiivi, jolla pyritään edistämään kestävämpää kulutusta ja jonka kansallinen täytäntöönpano on käynnissä oikeusministeriössä. Tuottajavastuusäädöksissä puolestaan asetetaan elinkeinonharjoittajille velvollisuus järjestää tuotteidensa kierrätys ja jätehuolto. Nämä seikat kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan päävastuulle, ja näitä koskevaa verkkokaupan valvontaa on pyritty vahvistamaan myös EU:ssa: esimerkiksi EU:n akkuasetuksessa asetetaan verkkoalustoille tätä koskevia huolellisuusvelvollisuuksia, ja samanlaisia velvollisuuksia esitetään myös parhaillaan neuvoteltavaan jätedirektiiviin.

Kauppapolitiikan saralla EU pyrkii kehittämään kansainvälisen kaupan sääntöjä maailman kauppajärjestö WTO:ssa niin, että kuluttajansuoja verkossa vahvistuu. Lisäksi komissio on antanut unionin tullilainsäädännön kokonaisuudistusta koskevan ehdotuksen. Valtiovarainministeriö vastaa käynnissä olevista neuvotteluista. Ehdotuksella pyritään edistämään tasapuolisia kilpailuedellytyksiä unionin ja kolmansien maiden elinkeinonharjoittajien välillä poistamalla 150 euron tullittomuusraja. Ehdotukseen sisältyy myös verkkokauppaa koskevaa säätelyä. Tavoitteena on parantaa verkkokaupan kautta unioniin tuotavien tavaroiden vaatimustenmukaisuutta ja kohdistaa tätä koskeva vastuu verkkoalustaan kuluttajan sijaan sekä parantaa tulliviranomaisten mahdollisuuksia valvoa tätä tavaravirtaa. Ehdotuksen mukaan verkkokauppasäätelyä alettaisiin soveltaa keväällä 2028. Suomi kannattaa uudistuksen tavoitteita ja pitää uudistusta monilta osin tärkeänä ja tarpeellisena.

Kuten asiaa koskevasta, 5.2.2025 julkaistusta komission tiedonannosta käy ilmi, eurooppalainen yhteistyö on tärkeää verkkokauppaa koskevien ongelmien ratkaisemiseksi ja komissiolla on tässä merkittävä rooli niin valvovana viranomaisena kuin yhteistyötä koordinoivana tahona. Suomi on aktiivisesti mukana tässä yhteistyössä esimerkiksi EU:n kuluttajaviranomaisten verkoston ja kuluttajaturvallisuusverkoston puitteissa.

Kaiken edellä esittämäni valossa totean, että Suomi on yhdessä muiden unionin jäsenvaltioiden kanssa tehnyt merkittäviä toimia kysymyksessä esitettyjen ongelmien ratkaisemiseksi. Suuri osa sovellettavasta lainsäädännöstä on kuitenkin vielä tuoretta, minkä vuoksi sen teho ei vielä välttämättä näy täysimääräisesti. Tärkeintä onkin nyt panostaa sen tehokkaaseen täytäntöönpanoon sekä kansallisesti että yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden ja komission kanssa. Lisäksi on varmistettava, että lainsäädännön toimivuutta arvioidaan ja lainsäädäntöä myös uudistetaan sopivilta

osiltaan vastaamaan havaittuihin ongelmiin. Suomen ja koko Euroopan kilpailukyvyn varmistamiseksi on kuitenkin tärkeää pitää huolta siitä, ettei yrityksille aseteta uudessa lainsäädännössä sellaisia velvoitteita, joiden noudattamista ei voida tosiasiaassa valvoa kolmansista maista käsin toimivien yritysten kohdalla. Tällainen sääntely voisi vääristää kilpailuolosuhteita entisestään. Yritysten tasapuolisten kilpailuolosuhteiden kannalta on tärkeää, että EU:ssa toimivia tahoja koskevaa sääntelyä sovelletaan tasapuolisesti kaikkiin EU:n alueella taloudellista toimintaa harjoittaviin tahoihin. Olennaista on myös turvata kuluttajien kyky tehdä vapaasti tietoon perustuvia ostopäätöksiä puuttumalla laittomiin, manipuloiviin markkinointikeinoihin ja tarjoamalla kuluttajille tietoa turvallisesta verkko-ostamisesta, mitä suomalaiset viranomaiset tekevätkin kanavissaan.

Helsingissä 11.2.2025

Työministeri Arto Satonen

VN/2853/2025-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: